

NA BAZENU

ALPINISTA

Pristup bazenima bio je zapušten, zarastao u travu i mirise iz detinjstva. Nekada je tu bilo izletišta, u koje su građani navraćali vikendom. Floru, tridesetogodišnjakinju mladalačkog izgleda, tamnih očiju i kestenjaste kose, u park s bazenskim kompleksom, koji se nalazio nadomak grada, dok je bila dete, izvodila je guvernanta. Kupalište se nalazilo na brdašcetu do kojeg je vodila prašnjava staza zaklonjena četinarima. „Guvernanta” je, zapravo, bila studentkinja prava koja ju je čuvala dok su tata i mama radili. Večito zamišljena, s knjigom u jednoj ruci, i detelinom i sitnim poljskim cvećem koje je volela da presuje među stranicama u drugoj, guvernanta je često pevušila u sebi. Videlo se to po pokretima usana. Obično bi sedela podalje od bazena, u travi, na kariranom ćebet u među sećanjima na svoje rodno selo. Flora je sedela pokraj nje, pokušavajući da joj čita s usana ono što nikada nije čula.

Ne završivši fakultet, kako je Flora saznala iz pisama koja su početka bar jednom mesečno stizala na kućnu adresu, bivša studentkinja udala se za momka iz svog sela, zaposlila i preselila u Nemačku. Tamo je, isprva radeći u fabrici odlivaka, izgubila dva prsta na desnoj šaci, ali je, čini se, i pored toga bila srećna. Nešto kasnije, našla je posao kao negovateljica i rodila blizance. Kontakt se iznenada prekinuo. Flora više nije posećivala brdašce sa srebrnim smrekama i borovima, gde se sunce ogledalo u vodi. Nije imao ko da je drži za ruku i podalje od vode. Zato nije dolazila.

Penjući se uz brdašce, Flora je stezala šake u džepovima pantalona, kao da priziva da se ona dva odsečena prsta vrte u ležište, baš kao i njeno detinjstvo. Iako zadihana, žurila je ka odredištu. Bilo je leto i pojavili su se skoro svi mirisi po kojima je pamtila bazene i nećujne pesme. Sada kada je postala uspešna arhitektica, zaputila se ka starom izletištu koje je trebalo revitalizovati. Jedna inostrana kompanija angažovala je lokalce koji su bili od pomoći u tom poslu. Među njima se nalazila i ona, nekadašnja petogodišnjakinja koja se užurbano vraćala svojim uspomenu.

Prvo iznenađenje dočekalo ju je već izdaleka. Umesto četinarima, iz trave su se izdizali kameni blokovi rasuti oko mesta gde su nekada bili bazeni. Isklesane gromade ličile su na polegle spomenike, dela umetnika iz prethodnih ratova, koji su obeležili njenu mladost. S leve strane, ležalo je obezglavljeno muško telo. Bila je to statua pobjednika, sudeći po napregnutoj mišićavoj strukturi koja je odavala utisak trijumfa. U neposrednoj blizini, stajao je hrapav zid, s naborima koji su ličili na talase zaustavljene u kamenu... Jedan njegov deo bio je pokriven plavim najlonom, zbog zaštite od propadanja. Velika kamena glava bez ušiju, nedaleko od poprsja, ležala je ispred zida, dok je sasvim napred bilo polegnuto ogromno mermerno jedro. Njegova belina nije se uklapala u opšte sivilo ruševina. U pozadini video se monumentalni spomenik koji je podsećao na pticu. Betonska ptičurina, između nažlebljenih krila, koja su štrčala u nebo, imala je krug od nekoliko prste-

nastih ispuččenja. Činilo se da je tu kamen najtvrdi, a cela konstrukcija kao da se preteći nadnosila nad brdaščetom i okolinom.

Otkud na izletištu ovo groblje kamena i vremena, zapitala se Flora, namah poželevši da se okrene i ode. Pa, ipak, nastavila je da korača dalje, kao hipnotisana. Možda zbog vrućine, učinilo joj se da iz pravca ptičurine čuje nečije zvižduke... Dopirali su odozgo, sa spomenika. Podigla je glavu i opazila mušku figuru. Bio je to alpinista u crnom, koji se pentrao po sredini. Raspet između dve izbočine, nastojao je da se dokopa ptičjeg krila. Jednim riskantnim zamahom, gotovo poskočivši, uspeo je da se na njega popne i sedne. U odnosu na razmere raširenih krila, muškarac, sa nogama iznad ambisa, delovao je sićušno, gotovo beznačajno. S druge strane, veličina ptice uklapala se u beskonačnost nesbesskog pokrova, njegove bordure i odsjaja.

Osmatrajući čitav kompleks, Flora je zaključila da je ideja odlična. Sačuvati vredno spomeničko nasleđe od zaborava tako što će se monumentalna remek-dela koristiti u svrhu treninga u sportskom penjanju učinilo joj se zanimljivim rešenjem. Predložiće tako nešto na prvom sastanku radne grupe, kada budu razmatrani preliminarni izveštaji – lokalitet prepun sportista iznova bi oživeo staro izletište, a bazeni bi dobili oznaku izvrsnosti, koja se vezuje za umetničke radove koji se u njima ogledaju.

Usledio je još jedan zvižduk, pa još nekoliko zaredom. Flora je tek tada uočila da su se ispred zida, nedaleko od glave bez ušiju, igrala dva psa. Veliki crni šnaučeri vrzmali su se pored skulptura. Pretpostavila je da su mladi i čak iz istog legla. Elegantni, negovani i zaigrani, oplemenjivali su prostor palih spomenika. Sigurno su vlasništvo alpiniste, pomislila je gotovo automatski, jer je i sama kod kuće imala labradora koji ju je pratio u stopu. Verovatno čekaju da se završi trening, nastavila je u sebi, pa da zajedno krenu kući.

Postajalo je odviše vruće. Užareni kameni blokovi, kako im se približavala, isijavali su dodatnu toplotu. Na sledeći zvižduk, koji je, kako se Flori učinilo, bio nešto oštrij, psi kao da su se ukočili. Sa bezbedne udaljenosti pratila je ponašanje, čas pasa, čas alpiniste. Nisu je opazili; bili su, očito, zaokupljeni nečim drugim. Želela je da im priđe, ali nije znala kako će vlasnik reagovati. Još samo malo, i tu je, nadomak bazena. Srce joj je brže zakucalo. Imala je osećaj da se približava svom detinjstvu...

Dok je zamišljeno koračala obuzeta uspomenu, na trenutak je izgubila iz vida šnaučere. Tražeći ih pogledom, opazila je da se nešto događa ispod najlona kojim je bio pokriven deo velikog zida. Isprva je odatle istrčao jedan, a zatim i drugi pas. Zaputili su se ka ptičurini. Prvi je nešto nosio u zubima, a drugi se, upetljan u najlon, borio sa zamišljenim neprijateljem. Na novi zvižduk alpiniste, psi su se okrenuli i zatrčali ka zidu. Tu su ponovo nestali. Flora je sa zanimanjem čekala nove komande s ptičurine.

Ista scena ponovila se nekoliko puta. Na zvižduk bi psi otrčali do zida; posle kraćeg komešanja pod najlonom, nešto bi odatle izvadili i s tim, ubrzo, zašli iza zida. Flora je konačno odlučila da priđe sasvim blizu. Zbog alpiniste i pasa, gotovo da je zaboravila zašto je na izletištu.

A onda se spotakla o nešto u travi i pala. Oštar bol zahvatio je isprva stopalo, a zatim i nogu duž čitavog nerva. Nije ni čudo, pomislila je Flora, stiskajući usne. Teren nije

raščišćavan godinama, biće tu dosta posla oko preuređenja. Ko zna kakva je situacija oko samih bazena, pitala se pokušavajući da se pridigne. I dok je ležala u travi, prišao joj je jedan od šnaucera. Zažmurila je. Čim je otvorila oči, ispred nje je iskrsao i drugi, noseći nešto poveće u zubima. Ubrzo su se oba psa udaljila.

Flora je nekako ustala zaputivši se ka skulpturama i zidu. Psi su, kako joj se činilo, i dalje bili u istom poslu. Vadili su nešto što se nalazilo ispod najlona i to odnosili u unutrašnji deo prostora, gde su nekada bili bazeni. Zamišljala je da su još tamo – ispućali, obijenih pločica i prazni. Valjalo je sve do tančina proveriti. Kada je prišla sasvim blizu zidu, provirila je kroz otvore koje je izdubilo vreme, zašavši u neku drugu stvarnost. Sve je izgledalo isto, ali ipak drukčije.

Oba šnaucera, noseći u zubima velike kosti, s ponešto okrvavljenog mesa, prošla su mirno pored nje. Čudno je bilo to što su velike komade, verovatno goveđe, umesto da ih oglođu na licu mesta, nosili nekuda iza zida.

Kada se Flora, zaobišavši zid, dovoljno približila kupalištu, zapazila je kako jedan od šnaucera ubacuje poveću kost u bazen. Iz unutrašnjosti su, kao eho, dopirali glasovi, pomešani sa režanjem; ono je, međutim, više podsećalo na ljudsko, nego na životinjsko. Dodatno, odatle su se čuli i zvuci koji su najviše podsećali na udarce u nešto metalno, kao o rešetku. Kao omađijana, Flora je prišla i nagnula se.

Klecnula je od zaprepašćenja i potom ustuknula nazad. Prizor je bio užasan. Preko ivice bazena bila je namaknuta rešetka, a ispod nje su bili ljudi. Živi ljudi, golišavi, neuhranjeni, iskolačenih očiju. Provlačili su ruke kroz šipke pokušavajući da odvale kavez. Izgleda da su tu držani već neko vreme; strašan miris širio se iz bazena, dok su oni odzdo cvileli, škrgutali i udarali o metalnu mrežu ne bi li ih neko čuo i odatle izbavio. Logor pod vedrim nebom i zverinjak, proletelo joj je kroz glavu.

OČI

Naučno-istraživački centar za umetnost i humanističke nauke nalazio se u samom središtu grada; tačnije, u suterenu zgrade koju je mladim istraživačima iznajmljivala privatna kompanija za digitalnu bezbednost i saradnju. Stefaniya i Vladimir kretali su se auto-putem, a potom su skrenuli u glavnu ulicu i stigli do odredišta. Zabrinula ih je informacija da im je projekat o digitalnoj humanistici i angažovanom mišljenju bio odbijen. Zašto? Humanistika je poslednjih decenija bila nepopularna i izučavala se samo kao povesna činjenica. Istraživača je bilo malo i uglavnom su sami finansirali vlastiti rad. Umetnici su bili nešto brojniji, jer su na projektima često sarađivali s veštačkom inteligencijom, kao njeni asistenti.

Ušli su u zgradu, pa u blindirani lift. Sa viših spratova betonske konstrukcije, čiji su prozori bili okrenuti ka četvrtastom unutrašnjem dvorištu, kome, gledajući odozgo, kao da se nije videlo dno, „grdosija”, kako su je neki zvali, ličila je više na gigantski bunker nego na poslovnu zgradu. Tu se nalazio restoran-panorama koji se okretao u smeru zamišljene sunčeve kazaljke; iznad njega je izgrađen bazen za zaposlene, kao i goste restorana. Unutra je sve bilo automatizovano; broj korisnika ograničen je na desetoro po satu. Raspored ulazaka na bazen izlazio je na restoranskom ekranu na svakih petnaestak minuta, kao na aerodromu.

Pošto su im imena blesnula na ekranu, Stefaniya i njen mlađi kolega Vladimir ispi-li su poslednje gutljaje zelenog čaja, prevukli kartice preko stubića za plaćanje računa, pokupili sportske torbe i zaputili se na plivalište. Usput su prošli pored krivudavog zidnog panoa s novim tapetama, gde se reklamirao udobniji način rada za zaposlene. U stvari, na čitavoj površini bila je ispisana poruka: „Radite ležeći, bez bola u leđima.” Stefaniya je samo odmahнула rukom, Vladimir se potihom nasmejao. U njihovoj laboratoriji za humanizam i nove umetničke prakse radilo se isključivo iz fotelje, sa velikim staromodnim slušalicama i neonkama iznad glave. Sve je, doslovno, bilo kao pre: teme, mentori, fraze; narativi, prašina monotonije, zaboravljeni, pa iznova otkriveni jezici.

Projekat na kojem su timski radili za potrebe vojne industrije, unapred je, izgleda, bio osuđen na neuspeh. Trebalo je dokazati evoluciju živog u neživi svet. I kako priroda ne poznaje i ne priznaje razliku između organske i neorganske materije, te da savremeni način ratovanja treba da bude usmeren na zakon objektivnog poravnanja. Uništavanje žive i nežive sile potencijalnog neprijatelja trebalo je da angažuje one vojne kapacitete koji su motoriku i inteligenciju prenosili sa ljudi na stvari, a potom ih uništavali. Time se postizao dvostruki efekat: ljudi su postajali obezglavljeni, poput tek zaklanih kokoši, apsorbovani u preostalo nesvesno i telesnost, dok su se stvari pokretale u željenom smeru i okretale protiv onih čije su bile vlasništvo i oružje. Od nauke se očekivalo da empirijski dokaže i opravda ove procese. Potom bi se rezultati masovno raspršivali po medijima i inteligentnom okruženju, u očekivanju prvih testiranja u stvarnosti.

Na ulazu u bazenski prostor dočekali su ih automati s kuglicama. Mašine su reago-vale na glas posetilaca, i ako bi on bio podudaran sa sekvencama pohranjenim u arhivi zgrade, iz svakog automata ispale bi po dve kuglice, kao i čančić koji se nalazio na metal-

nom stalku. Kuglice su, zapravo, bile veštačke oči koje su plivače pratile po bazenu. Svi korisnici bili su dužni da ih nose u vodi. Pri napuštanju objekta, trebalo je da ih vrate u posudicu, odakle su osmatrale nebo. To je značilo da se veštačke oči čiste od ljudi i pripremaju za prijem novih podataka.

Pošto je ispustila prvu, a zatim i drugu kuglicu u bazen, Stefaniya je nakratko zaustavila dah i zaplivala. Nasmelijane oči, kako ih je doživljavala, plivale su za njom. Voda je bila ledena. Okrenula se ka Vladimiru i, videvši da je on tek dopola ušao, gestom mu pokazala da treba da požuri. Mladić je zaronio, kuglice su ostale na površini. Prilikom izranjanja, dodirnuo ih je licem. Stefaniya se nasmejala. Zauzeli su svako svoju traku. Kuglice su plovile za njima, kao izmet.

Prešavši prvih pedesetak metara u pratnji kugličastih posmatrača, zaustavili su se kod crvenog tobogana. Stefaniya je pokretima nogu ispisivala krugove i osmice u vodi, dok je Vladimir istezao kičmu.

„Hoćemo li posle u onaj restorančić na sladoled?“, upitala ga je detinjim glasom.

„Ne mogu. Imam sastanak Glavnog odbora“, uzvratilo je odgurujući plavu kuglicu koja mu je plivala za vratom.

Negodujući, Stefaniya je pljusnula nogom i otplivala ka suprotnom kraju bazena. Vladimir je žurno krenuo ka njoj; usput ju je pretekao i uz osmeh dočekao pored drugog tobogana. Prišavši bliže, devojka je dlanom nežno zahvatila vodu. Oblizna kuglica ispratila je pokret Stefanijinom ručnog zgloba.

„Želiš li da ti malo izmasiram potiljak i teme?“, upitala ga je osmehujući se.

„Paaa... Lepo od tebe“, uzvratilo joj je Vladimir, gotovo ne dišući.

Nastavili su neko vreme da se dodiruju, uživajući u trenucima zajedničke zabave. Kao i uvek, njihov odnos bio je ispunjen rivalstvom i senzualnošću. Uz to, uvek su nalazili načine da jedno drugo podrže i obraduju. Ali, granice su morale da se poštuju.

Sada ih je u bazenu već bilo troje, pošto je, u međuvremenu, još jedan kolega uskočio u vodu. Plavušan, koji im se pridružio sa svoje dve kuglice, bio je atletske građe. Radio je na procedurama dubokog učenja.

„Hej, nisam znao da ćeš i ti danas biti ovde“, obratio mu se Vladimir. Kuglice su zainteresovano plivale između njih.

„Morao sam malo da se osvežim. Ovaj novi projekat me izluđuje“, požalio se novopridošli, rutinski nameštajući naočare za plivanje.

„Na čemu trenutno radite?“, umešala se u razgovor Stefaniya.

„Plivam“, neljubazno joj je uzvratilo kolega i zaplivaao ka crvenom toboganu.

Stefaniya je slegla ramenima i okrenula se ka Vladimiru. Kuglice su poskakivale oko nje. Već u sledećem času, počele su da se ponašaju neobično. Umesto da prate devojčine pokrete, izmenile su putanje, klizeći po vodi kao da poseduju sopstvenu volju. Ubrzo se tu našao i novi par kuglica, koje, očito, nisu vraćene u posudu po protokolu.

Stefaniya i Vladimir s nevericom su posmatrali kako kuglice, poput pirana, kruže oko njih. Kolega koji je bio na drugom kraju bazena, takođe je bio opkoljen njihovim pogledima. Prestrašeni, istraživači su zaplivali ka stepenicama, ali su shvatili da je izlaz blokiran velikim panoima. Bili su zarobljeni u tom bazenu. Svevideće kuglice verovatno su

stekle moć da manipulišu okolinom; postale su autonomne. Rat je, činilo se, počeo u vodi.

Iz perspektive troje zarobljenih ljudi, čitava nauka iznenada se srušila propadajući u bezdan dvorišta iznajmljene zgrade. Bazen se iz temelja ljuljao pod težinom njihovih misli.

Kuglice su nastavile da ih opkoljavaju. Pokreti istraživača postajali su sve slabiji i sporiji, dok su veštačke oči mnogo brže i agresivnije plivale oko njih.

U trenutku očaja, Stefaniya se setila nečega što je ranije pročitala o organskim sistemima, odnosno o živim sklopovima čiji su se delovi kretali uz pomoć struje, preko organela koje koriste svetlosno napajanje. Trebalo je samo stići do kontrolne table i jednostavno isključiti svetlo. Ali, sada već mnogobrojne oči budno su je motrile. Kako da zaustavi pomahnitale kuglice?

Iscrpljena, rezignirano je pljesnula po površini vode. Vladimir je isto to učinio u znak podrške. A onda je krenulo neobuzdano prskanje. Kuglice su se postrojile u nekoliko kolona, pažljivo posmatrajući spektakl. Shvativši da prskanjem prave vodenu zavesu što zamućuje sliku, te odvlači pažnju entiteta koji na njih motre, Stefaniya i Vladimir, nastavili su još jačim tempom, praveći vodeni štit oko sebe. Ubrzo im se pridružio i namćorasti kolega; pokazalo se da mu je kondicija na zavidnom nivou.

Koristeći priliku, Stefaniya je zaplivala ka kontrolnoj tabli koja se nalazila pored bazena. Iskočivši iz bazena, prestrašena, nekoliko puta pritisnula je dugme za isključivanje sistema. Svetlo se ugasio i kuglice su naglo prestale da se kreću.

Istraživači su se izvukli iz vode i od umora srušili na obližnje stepenice. Tu, oko njih, bilo je još nekoliko poremećenih kuglica koje su se praćakale na pločicama kao ribe na suvom. Umiruće oči posmatrale su ih netremice.

„Vojska života ili smrti poražena je zahvaljujući angažovanom mišljenju”, pisalo je u završnom izveštaju koji su mladi istraživači predali pi-ar službi centra za bezbednost. U njemu su do detalja opisali incident koji se dogodio u bazenu. Dokument je, potom, zaveden u arhivi pod šifrom: „Prskanje”.